הצמיחה המוקדמת וקהילת הסוחרים הראשונה

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

מספרים: אוכלוסייה וסחר

צמיחת היישוב בשנותיו הראשונות הייתה מרהיבה. בשנה הראשונה דווח על היקף סחר של 400,000 דולר ספרדי. עד 1821 הגיעה האוכלוסייה לכחמשת אלפים איש והיקף הסחר לשמונה מיליון דולר. עד 1825 עברה האוכלוסייה את רף עשרת האלפים והיקף הסחר הגיע לעשרים ושניים מיליון דולר, לעומת 8.5 מיליון דולר בפנאנג באותה שנה.[1]

יש לקרוא את הנתונים בזהירות. סטטיסטיקות הסחר המוקדמות נאספו מהצהרות הסוחרים בנמל שלא נגבו בו מכסים. הן כללו סחורות במעבר, שנספרו בהגעתן וביציאתן. היסטוריונים שונים מביאים נתונים שונים לאותן שנים. הסדרה של וונג לין קן, המשתמשת בשיטה עקבית, מעמידה את סך הסחר בשנת 1825 על 12.3 מיליון דולר, נתון נמוך בהרבה מ־22 המיליון שצוטטו לעיל.[2] הפער, של כמעט מחצית, אופייני לסטטיסטיקות נמל מוקדמות, והוא ממחיש נקודה שספר זה חוזר עליה שוב ושוב: נתונים על גודלו של מרכז סחר תלויים באופן שבו מגדירים וסופרים את הסחר. אותה בעיה עולה במדידה המודרנית של סחר הסחורות (commodity trading), הנדונה בחלק G.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

יהיו הנתונים המדויקים אשר יהיו, הכיוון חד־משמעי. בתוך שש שנים מייסודה עקפה סינגפור את פנאנג, היישוב הבריטי הוותיק יותר במצר, והפכה לנמל המוביל באזור. עד 1869, השנה שבה נפתחה תעלת סואץ, מראה הסדרה של וונג סך סחר של 58.8 מיליון דולר.

מפקד האוכלוסין הראשון של 1824

מפקד האוכלוסין הראשון של סינגפור, שנערך בינואר 1824, מנה 10,683 תושבים: 74 אירופים, 16 ארמנים, 15 ערבים, 4,580 מלאים, 3,317 סינים, 756 ילידי הודו ו־1,925 בוגים.[3] המפקד מציג חברה שכבר אז הייתה מגוונת ונשלטה בידי קהילות אסייתיות. האירופים היוו פחות מאחוז אחד מהאוכלוסייה, אף שהם שלטו בממשל ובבתי המסחר הגדולים ביותר. הסינים, שעתידים היו להפוך לרוב בתוך עשורים ספורים, עדיין היו פחות מהמלאים.

נתון הבוגים ראוי לתשומת לב. כמעט אחד מכל חמישה תושבים השתייך לסוחרים יורדי הים מסולאווסי, שהיו עמוד השדרה של סחר ריאו במאה השמונה־עשרה. נוכחותם בסינגפור מראה שהנמל החדש לכד את הרשת שהשליטה ההולנדית הבריחה מריאו. עונת הסחר של הבוגים, כשציים של ספינות פראהו (prahus) בוגיות הגיעו עם המונסון, הייתה שיא השנה המסחרית בסינגפור המוקדמת.

מספרם הקטן של הארמנים והערבים לא שיקף את חשיבותם המסחרית. סוחרים ארמנים היו פעילים בסחר בין הודו לדרום־מזרח אסיה. משפחות ערביות מחצרמוות, שרבות מהן התבססו בפלמבנג ובנמלים אחרים של הארכיפלג, הפכו לבעלות נכסים ולסוחרות מרכזיות בסינגפור. הרשתות שלהן קשרו את סינגפור לעולם הסחר המוסלמי של האוקיינוס ההודי, אותו עולם שהעשיר את מלקה ארבע מאות שנה קודם לכן.

בתי הסוכנות האירופיים

הסוחרים האירופים של סינגפור המוקדמת התארגנו בבתי סוכנות (agency houses), פירמות שפעלו כסוכנות של שולחים בבריטניה, בהודו ובסין. בית סוכנות קנה ומכר סחורות בעמלה, ארגן שילוח וביטוח, גבה חובות, העביר כספים והעניק אשראי. בין הבתים המוקדמים ביותר היו אלה שייסדו אלכסנדר לורי ג'ונסטון, חבר בוועדת העיר של ראפלס משנת 1822, ואלכסנדר גאתרי, שהפירמה שלו הפכה לאחד מבתי המסחר הגדולים של דרום־מזרח אסיה.[54]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

בתי הסוכנות היו המוסדות הפיננסיים הראשונים של סינגפור. הם לא קיבלו פיקדונות במובן המודרני, אך מילאו פונקציות בנקאיות רבות: ניכו שטרות, סיפקו אשראי סחר וארגנו העברות כספים בין אסיה לאירופה. בנקי החליפין (exchange banks) שהגיעו משנות הארבעים של המאה התשע־עשרה ואילך, הנבחנים בחלק B, נטלו על עצמם חלק מהפונקציות האלה והתמחו בהן. בתי הסוכנות נותרו מרכזה של קהילת המסחר האירופית עד המאה העשרים.

סוחרים סינים, בוגים, ערבים והודים

קהילות הסוחרים האסייתיות היו חשובות לצמיחת הנמל לפחות כמו הבתים האירופיים. סוחרים סינים, שרבים מהם באו ממלקה והיה להם ניסיון רב בסחר תחת שלטון אירופי, שימשו מתווכים בין הבתים האירופיים לבין הסוחרים האסייתים שהביאו סחורות מהארכיפלג ומסין. הם קנו סחורות אירופיות והודיות מבתי הסוכנות באשראי והפיצו אותן ברשתות שלהם. בכיוון ההפוך הם אספו את תוצרת הארכיפלג ומכרו אותה לאירופים לייצוא.[6]

חלוקת העבודה הזו נשענה על אשראי. הבתים האירופיים העניקו אשראי לסוחרים סינים, לעתים קרובות לכמה חודשים, על בסיס היכרות אישית ומוניטין. הסוחרים הסינים העניקו בתורם אשראי לסוחרים קטנים יותר ולרבי החובל של הג׳ונקות ושל ספינות הפראהו שהביאו סחורות מנמלים רחוקים. הכלכלה המוסרית של המסחר הסיני, הנבחנת בפרק V של חלק זה, סיפקה את הערבויות שעליהן נשען האשראי הזה: קרבת משפחה, אגודות ניב ושבט, וערך המוניטין של סוחר בתוך קהילתו.

לסוחרים הערבים, ההודים והבוגים היו רשתות משלהם. משפחות ערביות סחרו עם נמלי סומטרה, ג׳אווה ובורנאו ועם חצרמוות. סוחרים הודים, ובהם מוסלמים טמילים והינדים מחוף קורומנדל, סחרו עם הודו וסיפקו אריגים, ואילו סוחרים בוגים הביאו את תוצרת הארכיפלג המזרחי. לכל קהילה היו רובע משלה, מנהיגים משלה ומוסדות משלה. הממשל הקולוניאלי התנהל מול כל אחת מהן באמצעות ראשיה, נוהג המזכיר את השהבנדרים של מלקה.

תוכנית העיר וסידור המסחר

שהותו השנייה של ראפלס ב־1822 וב־1823 הניבה את התוכנית הראשונה לעיר. ב־4 בנובמבר 1822 הוציא הנחיות לוועדת עיר בראשות סרן צ׳ארלס אדוארד דייוויס, שחבריה כללו את הסוחר אלכסנדר לורי ג׳ונסטון ואת איש שירות המדינה ג׳ורג׳ בונהם, ואת התוכנית שרטט לוטננט פיליפ ג׳קסון.[7] התוכנית שמרה שטח לממשל, פרשה רחובות ברשת סדירה והקצתה

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

אזורים לקהילות השונות: עיר אירופית ממזרח למחנה הממשל, רובע סיני מדרום לנהר, רובע לצ׳וליה (Chulias) במעלה הנהר, וקמפונג גלאם (Kampong Glam) למוסלמים, למלאים, לבוגים ולערבים.[8]

התוכנית יצרה גם את המרכז המסחרי. בשנת 1823 יושרה גבעה סמוכה לנהר, ועפרה שימש לייבוש אדמת ביצה בגדה הדרומית, וכך נוצרה כיכר המסחר (Commercial Square), שלימים שונה שמה לרפלס פלייס (Raffles Place).[9] רפלס פלייס נותרה הרובע הפיננסי של סינגפור גם במאה העשרים ואחת. הבנקים והמוסדות הפיננסיים הניצבים לאורכה כיום עומדים על קרקע שנוצרה בשנותיו הראשונות של היישוב. התוכנית חייבה גם שבחזית הבניינים יהיה מעבר מקורה רציף, ה־five-foot way, שהפך לסימן היכר של ערים ברחבי דרום־מזרח אסיה.[10]

התוכנית שילבה היגיון מסחרי עם מדיניות של הפרדה בין הקהילות. מנקודת המבט של אותה תקופה, ההפרדה שירתה את הסדר ואת ניהולה של כל קהילה בידי מנהיגיה. מנקודת מבט מודרנית, היא הניחה את היסוד לחלוקות אתניות שהמדינה העצמאית ביקשה מאוחר יותר להתגבר עליהן באמצעות דיור ציבורי משולב. שתי נקודות המבט שייכות להיסטוריה של העיר.

כסף: הדולר הספרדי

המטבע של סינגפור המוקדמת היה דולר הכסף הספרדי, מטבע הסחר הבינלאומי של אסיה, לצד דולרי כסף אחרים במשקל דומה ומגוון מטבעות נחושת לעסקאות קטנות.[11] הקצבאות שנקבעו בהסכמים של 1819 ו־1823 נקובות בדולרים ספרדיים, היחידה שבה ניהלו הסוחרים את חשבונותיהם. חברת הודו המזרחית, שחשבונותיה נוהלו ברופי, ניסתה שוב ושוב להנהיג את המטבע ההודי ביישובי המצרים (Straits Settlements), ונתקלה בהתנגדות הסוחרים, שרצו את הכסף של הסחר האזורי.

שאלת המטבע היא ביטוי מוקדם לנושא הנבחן בחלק B: המטבע של מרכז סחר חייב להיות המטבע שבו משתמשים סוחריו. הדולר של סינגפור, מדולר הכסף הספרדי דרך דולר המצרים (Straits dollar) ועד הדולר הסינגפורי של היום, עוצב תמיד בידי צורכי הסחר ובידי הדרישה לאמון. מועצת נציבי המטבע (Board of Commissioners of Currency) והרשות המוניטרית של סינגפור (Monetary Authority of Singapore, MAS), הנבחנות בחלק C, ירשו את המסורת הזו.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

הערות

1. Wikipedia, “Founding years of modern Singapore” (נצפה בספטמבר 2026): סחר של 400,000 דולר בשנה הראשונה; אוכלוסייה של כחמשת אלפים וסחר של 8 מיליון דולר עד 1821; אוכלוסייה של יותר מעשרת אלפים וסחר של 22 מיליון דולר עד 1825, לעומת 8.5 מיליון דולר בפנאנג. ↩

2. Wong Lin Ken, “Singapore: Its Growth as an Entrepot Port, 1819–1941”, הטקסט נצפה דרך Cambridge Core, ספטמבר 2026 (סך סחר של 12.3 מיליון דולר ב־1825 ו־58.8 מיליון דולר ב־1869). ↩

3. National Library Board Singapore, “First census of Singapore is taken” (HistorySG), ינואר 1824: 10,683 תושבים, ובהם “74 Europeans, 16 Armenians, 15 Arabs, 4,580 Malays, 3,317 Chinese, 756 natives of India and 1,925 Bugis.” ↩

4. Wikipedia, “Jackson Plan” (נצפה בספטמבר 2026): ועדת העיר כללה את הסוחר אלכסנדר לורי ג׳ונסטון. ↩

5. Guthrie & Co. מייחסת את ייסודה לשנת 1821; את A.L. Johnston & Co. נוהגים לתארך לשנת 1820. ↩

6. על תפקידם של הסוחרים הסינים ממלקה כמתווכים בסינגפור המוקדמת ועל יחסי האשראי בין בתי הסוכנות האירופיים לסוחרים הסינים ראו Turnbull, *A History of Modern Singapore 1819–2005*, פרק 1, וכן Song Ong Siang, *One Hundred Years’ History of the Chinese in Singapore*, London, John Murray, 1923. ↩

7. Wikipedia, “Jackson Plan” (נצפה בספטמבר 2026): חברי הוועדה וההנחיות של ראפלס מ־4 בנובמבר 1822. ↩

8. Wikipedia, “Jackson Plan” (נצפה בספטמבר 2026), על ארבעת אזורי המגורים. ↩

9. Wikipedia, “Jackson Plan” (נצפה בספטמבר 2026): גבעה סמוכה לרפלס פלייס של היום יושרה בשנת 1823 ועפרה שימש לייבוש אדמת ביצה, וכך נוצרה Commercial Square, שלימים שונה שמה ל־Raffles Place. ↩

10. Wikipedia, “Jackson Plan” (נצפה בספטמבר 2026), על ההמלצה על “a continuous sheltered public walkway at the front” ועל ה־five-foot ways שנוצרו בעקבותיה. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

11. על הדולר הספרדי כמטבע העיקרי של סינגפור המוקדמת ועל ניסיונותיה הכושלים של החברה להנהיג את הרופי ההודי ראו National Library Board Singapore, "Infopedia, "History of Singapore currency." ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com